

TIJDSCRIFT

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt“

TE

AMSTERDAM

9^e Jaargang

AMSTERDAM

G. THEOD. BOM EN ZOON

1901

**Beschrijving der Nederlandsche of op Nederland
en Nederlanders betrekking hebbende Pen-
ningen, geslagen na November 1863**

(Vervolg op het werk van mr. JACOB DIRKS)

DOOR

W K F. ZWIERZINA

(*Vervolg.*)

178.

1870.

Bloementoonstelling te Krommenie.

Vz. opschrift:

BLOEMENTOONSTELLING
KROMMENIE

1870.

Kz. Glad veld omgeven door twee samen-
gestrikte lauwertakken.

Zilver, 40 m.M., Verz. Z., geslagen aan
's Rijks munt.

179.

1870.

Landbouwtentoonstelling te Steenberg.

Vz. Geheel gelijk DIRKS XXX.

Kz. Rond medaillon in sierlijken rand, omgeven door twee samengestrikte lauwertakken.

Opschrift:

TENTOONSTELLING
—
S T E E N B E R G E N
—

1870

Zilver, 41 m.M. Verz. SNOECK.

180.

1870.

Draagpenning der rederijkerskamer JAN
VAN BEERS te Utrecht.

Vz. Gekroonde cartouche, waarop het wapen der stad Utrecht.

Omschrift: Z. K. H. DE PRINS VAN ORANJE
OPPERBESCHERMHEER.

Kz. Omschrift: REDERIJKERSKAMER
JAN VAN BEERS

In het veld, binnen een parelcirkel:

*

ZINSPREUK

STEEDS BETER

*

Brons, met oog en ring, 32 m.M. Verz.
Rijks munt.

JAN VAN BEERS, geb. te Antwerpen, 22 Februari 1821, werd door de lezing van CONSCIENCE's Leeuw van Vlaanderen bewogen de letterkundige loopbaan te kiezen; hij leverde hoofdzakelijk overgevoelige poëzie. Na korten tijd professor aan het Stads-kollege te Mechelen te zijn geweest, werd hij in 1849 professor aan de normaalschool te Lier, in 1860 aan het Atheneum te Antwerpen.

181. 1871. 4 Januari.

Ter eere van J. J. PUTMAN te Utrecht.

Vz. Zijn linksgewend borstbeeld, daaronder:

J. P. M. MENGER F.

Omschrift: JACOBUS JOSEPHUS PUTMAN

Kz. In een krans van klimopbladeren het jaarschrift:

DECANO SVO
VICARII
VLTRAIECTENSES
ANIMO GRATI

daaronder: PRIDIE NONAS IAN.

Brons, 54 m.M. Verz. TEYLER. (Zie n°. 261)

182. 1871. 30 Maart.

Overlijden van H. M. de Koningin LOUISA

van ZWEDEN en NOORWEGEN, geboren

Prinses der NEDERLANDEN.

Vz. Eene gesluierde vrouw, links voor een grafmonument staande, waarop zij een lijkurn plaatst, waarover een rouwfloers hangt, dat ook gedeeltelijk het ovaal zweedsch wapen bedekt, dat evenals een uitgebluschte fakkel tegen het monument rust, op de voorzijde van het monument in een lauwerkrans: W.
F. A. A.
L.

Omschrift: VLLA. DIES. MEMORI. NON. EXIMET. AEUO

In de afsnede: J. P. MENDER. F.

Kz. In een krans van 42 sterren:

WILH. FRID.

ALEX. ANNA.

LUDOV.

REG. SUEC. NORV.

PRINC. NEERL.

NATA

D. V. AUG.

MDCCCXXVIII

DEFUNCTA

D. XXX. MART.

MDCCCLXXI

Brons, 48 m.M. Verz. Z.

Tijdschrift 1874, blz. 15, (waar abusief staat: SOPHIE VAN ZWEDEN). *Oranjepenningen* 1287.

183. Als voren.

Vz. Het links gewend hoofd der Koningin met diadeem en met een parelsnoer om den hals, daaronder: LEA AHLBORN F.

Omschrift: LOVISA DROTTNING AF SVERIGE OCH NORGE.

Kz. Zwevende Genius, in de rechterhand een slangenrond en in de linker een palmtakhoudende.

Omschrift: FÖLJD AF KÄRLEK TACKSAMHET OCH SAKNAD — DEN 30 MARS 1871.

Brons, 44 m.M. Verz. Z.

Oranjepenningen 1286.

WILHELMINA FREDERIKA ALEXANDRINA ANNA LOUISA, prinses der NEDERLANDEN, geboren te 's Gravenhage, 5 Augustus 1828, als

dochter van Prins FREDERIK DER NEDERLANDEN en prinses LOUISE VAN PRUISEN, huwde te Stockholm 19 Juni 1850 met KAREL LODEWIJK EUGENIUS, hertog VAN SCHONEN, kroonprins, later (8 Juli 1859) onder den naam van KAREL XV, koning van ZWEDEN en NOORWEGEN, der GOTHEN en der WENDEN, (overleden 18 September 1872), zie DIRKS n° 703. Uit dit huwelijk werd ééne dochter geboren, prinses LOUISE JOSEPHINE EUGÉNIE, (31 Oktober 1851), die sedert 28 Juli 1869 gehuwd is met CHRISTIAAN FREDERIK WILLEM KAREL, kroonprins van Denemarken.

184. 1871. 16—21 Juni.

Pius IX 25 jaren paus.

Vz. Zijn linksgewend borstbeeld, daaronder:

S. DE VRIES.

Omschrift:

† COMES · GIOVANNI · MARIA · MASTAI · FERRETTI †
XVI · XXI · IVNII CRVX · DE · CRVCE 1846—1871

PIVS · NONVS · PONTIFEX · MAXIMVS

Kz. Het door de tiara en de Sint-Petrus sleutels gedekte wapen des Pausen, daaronder:

LEVIT · XXVII · 24

Omschrift: ★ IN · JVBILÆO · AGER · RE
VERTATVR · AD · PRIOREM · DOMINVM

Brons, 44 m.M. Verz. Z.

185. Als voren.

Vz. Linksgewend borstbeeld van Pius IX, daaronder: S. DE VRIES.

Omschrift: † CRVX · DE · CRVCE †

PIVS · NONVS · PONTIFEX · MAXIMVS

Kz. In het veld: XVI—XXI

IVNII

1846—1871

LEVIT · XXVII · 24

Omschrift: ★ IN · JVBILÆO · AGER · REVERTATVR ·
AD · PRIOREM · DOMINVM

Tin, 24 bij 21 m.M., met oog en ring. Verz. Z.

GIOVANNI MARIA, graaf van MASTAI-FERETTI, geboren te Sinigaglia 13 Mei 1792, werd 16 Juni 1846 onder den naam van PIUS IX tot Pans gekozen; 29 Maart 1848 verbande hij de Jezuieten, (later zijn grootste vrienden), uit Rome, 8 December 1854 verkondigde hij de Onbevleete Ontvangenis van Maria, en deed in het 8 December 1869 geopend Vati-kaansch konsilie het leerstuk der pauselijke onfeilbaarheid aannemen. Na 20 September 1870 den laatsten schijn van wereldlijk gezag verloren te hebben. overleed hij den 7 Februari 1878.

186. 1871. 27 Juni—1 Juli.

25ste Landhuishoudkundig kongres te Groningen.

Vz. Ceres met een krans van korenaren om het hoofd; in de rechterhand een sikkels, in de linker een korenschoof. In de afsnede: MDCCCLXXI.

Omschrift: XXV^{ste} NEDERLANDSCH LANDHUIS-
HOUDKUNDIG CONGRES TE GRONINGEN.

Kz. Glad veld, omgeven door een krans van eikenloof en korenaren, waartusschen boven het gekroonde wapen der gemeente Groningen.

Brons, 47 m.M. Verz. Z.

Tijdschrift 1895, blz. 49, als gesneden door D. VAN DER KELLEN, naar een ontwerp van J. H. EGENBERGER.

187. 1871, 1 Julij.

25-Jarig huwelijk van J. A. SMITS VAN NIEUWER-
KERK en J. P. D. BOUVY te Dordrecht.

Vz. De naast elkander geplaatste geslacht-
wapens, gedekt door een helm met vlucht,

drie korenaren als helmteeken, twee wezels als schildhouders, rustende op eenig lofwerk. Daaronder twee saamgestrikte palmtakken en J.E(lion).

SMITS. In groen een vierkante tafel gedragen door 4 pooten, waarop drie korenaren getakt en met bladeren, alles vergezeld van 7 fransche lelies, aan elke zijde drie boven elkander en 1 in den punt, alles van goud.

Bouvy. In rood, een gouden keper vergezeld in het schildhoofd van twee zespuntige sterren, in den punt een zilveren vierbladerige roos.

Kz. In het veld: JAN ANTHONY — SMITS VAN NIEUWERKERK — GEB. DEN 6 OCTOBER 1820, SECRET RENTM. — V. H. GENEESK. GEST. V. KRANKZINNIGEN 29 SEPT. 1841, — KAND. NOTARIS 20 MEI 1844, LID DER D.D. SCHUTTERY — 15 AUG. 1845, ADMIN. V. D. ALGEM. BEGRAAFPL. 10 OCT. 1846, — OFFICIER DER D.D. SCHUTTERY 29 OCT. 1846, MAJ. 25 OCT. 1860, — MAJoor KOMM. DIER SCHUIT. 28 JUNI 1861, LID DER STATEN V. — D. PROV. ZUIDHOLLAND 15 MAART 1864, OFF. [•] LA FLAMBOYANTE — 19 JUNI 1866, KERKVOOGD D. NED. HERV. GEM. 18 MEI 1869 & — VOORZITTER MILIJERAAD 4^e MIL. DISTR. IN DE PROVINCIE — ZUIDHOLLAND 19 JAN. 1871. ALLES 1^e DORDRECHT. — OFFICIER VAN DE ORDE VAN DE EIKENKROON — EN — JACOBA PETRONELLA — DOROTHEA BOUVY — GEB. TE BERGEN IN NOORWEGEN 25 JAN. 1820. — 1 JULI 1871 25 JAREN — 1^e DORDRECHT VEREENIGD.

Brons, 42·m.M., Verz. Z.

188. Prijspenning uitgelooft door dezelfden.

Vz. = n°. 187.

Kz. Glad, o. a. uitgelooft als prijspenning voor een op 19 Februari 1872 te Dordrecht gehouden Schermwedstrijd, zie *Cat.* SMITS VAN NIEU-

WERKERK n°. 3487/8, ook voor den Tooneelwed-
strijd „Thalia” te Dordrecht, 1875/6 id. n°. 3602.

Dè heer SMITS VAN NIEUWERKERK, na in 1874 tot luitenant-kolonel der d.d. schutterij te Dordrecht te zijn benoemd, overleed aldaar 17 Oktober 1893. In 1873 werd hij lid van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen en Associé étranger de la Société royale de numismatique de Belgique, den 12 Juni 1892 gewoon lid van het Nederlandsch Genootschap voor Munt- en Penningkunde, in welks tijdschrift mej. MARIE DE MAN hem eenige regelen wijdde (1894, blz. 55 e. v.). Zijne verzameling munten en penningen, 4070 nummers, (waaronder alleen 3736 nummers penningen,) tellende, werd 5 Maart 1894 door A. MAK te Dordrecht publiek verkocht.

Volgens zijn testament dd. Mei 1893 werd bij die verkooping en bij het samenstellen van den katalogus de door den overledene opge-
maakte lijst zooveel mogelijk gevolgd. Jammer dat de eigenwijze
auctionnair de data der historische feiten wegliet, „als zijnde die van
minder belang”! (Zie voorwoord katalogus)

189. 1871. 2 Juli.

Presentiepenning van de Société Royale de
Numismatique de Belgique met borstbeeld
van TH. VAN BERCKEL.

Vz. 's Mans rechtsgewend borstbeeld met
staartpruijk, daaronder: LEOP. WIENER

Omschrift: THEODORE VAN BERCKEL

Kz. Omkransd medaillon, gehouden door
twee engeltjes, met het opschrift: ^{2 JULI:}
1871

Omschrift: SOCIÉTÉ ROYALE DE NUMISMATIQUE
DE BELGIQUE

Brons, 33 m.M. Mededeeling van den heer
ALPH. DE WITTE.

VAN BERCKEL, beroemd graveur, werd geboren te 's Hertogenbosch
21 April 1739. en overleed aldaar 19 September 1808, hij werkte te
Brussel en Weenen.

190. 1871, 18 Juli.

Huwelijk van W. F. A. E. MARIA Prinses der
NEDERLANDEN en W. A. M. K. Prins von WIED.

Vz. In twee uit bloemen gevormde, ovale
medaillons, de tegenover elkander geplaatste
hoofden van den Prins en de Prinses, een tusschen
de medaillons geplaatste Genius houdt boven
de hoofden van elk een lauwerkrans. Op de
bovenzijde van de medaillons links: XVIII JVLV
en rechts: 1871.

Beneden op twee lauwertakken onder een
kroon de vorstelijke wapens en daaronder:

S. DE VRIES F. S'HAGE.

Omschrift: ★ WILLEM. ADOLF. MAXIMILIAAN. KAREL.
PRINS. VON. WIED ★ WILHELMINA. FREDERICA. ANNA.
ELISABETH. MARIA. PRINSES. DER. NEDERLANDEN

Kz. In het veld tusschen twee saamgestrikte
lauwertakken:

22 AUGUSTUS. 1845

5 JULIJ. 1841

Omschrift: In twee regels beneden door een
ster en DR. WAP gescheiden:

DE. TEEDRE. BLOEMENBAND. DIE. BEELD. EN. HART.
OMSTRENGELT. WORDT. DOOR. DIT. FEESTMETAAL.
HERDACHT. IN. EEUWIG. SCHRIFT

ZOO. ZIJ. OOK. 'T. HUWLIJKSHEIL. DAT. U. 'T.
GEMOED. VERENGELT. UW. BEIDER. DANKBRE. ZIEL.
VOOR. ALTOOS. INGEGRIFT

Zilver en brons, 70 m.M., Verz. Z.

Oranjepenningen 1285.

Het vorstendom Wied werd in 1806 gemediatis-eerd en eerst met Nassau, later met Pruisen vereenigd. De vorstelijke familie woont op het kasteel te Neuwied of op het lustslot Monrepos. De prins is Generaal a la Suite van het Königin Augusta Garde Grenadier Regiment n°. 4, en Voorzitter van het Pruisische Heerenhuis.

Uit dit huwelijk zijn 5 kinderen geboren: Erfprins WILHELM FRIEDRICH HERMANN OTHON CARL, geb. 27 Juni 1872, Prins WILHELM FREDERIK HENRI, geb. 26 Maart 1876, Prins WILHELM FREDERIK ADOLPH HERMANN VICTOR, geb. 7 December 1877 en de prinsessen WILHELMINA FREDERIKA AUGUSTA ALEXANDRINE MARIA ELISABETH LOUISE, geb. 24 Oktober 1880 en WILHELMINA AUGUSTA FREDERIKA MARIA LOUISE ELISABETH, geb. 28 Januari 1883.

191. 1871. 4—7 Augustus.

10^e Nederlandsch nationaal Zangersfeest te Arnhem.

Vz. Tweekoppige adelaar, waarboven een koninklijke kroon.

Omschrift: 10^e. NED. NAT. ZANGERSFEEST 1871.
EUTERPE ARNHEM

Kz. Glad.

Tin met oog en ring, 29 m.M. Verz. ROEST.

Zie de aanteekening bij n°. 64

192. 1871. 14 Augustus.

Provinciale Schietwedstrijd te Utrecht.

Vz. als N°. 117.

Kz.

✻
PROVINCIALE
SCHJETWEDSTRIJD
TE
UTRECHT
14 AUGUSTUS
1871.
3DE PRIJS.

Brons, met oog en ring, 27 m.M., aan groen en wit lint.

193. 1871. 14 Augustus.
5-Jarig bestaan der Ver. tot Bev. v. 's Lands
Weerbaarheid.

Vz. HERINNERING
AAN HET
VIJF JARIG BESTAAN
14 AUGUSTUS
1866 — 1871.

Kz. AANGEBODEN
aan
Z. M. den Koning
ALS BESCHERMHEER
DER VEREENIGING TOT
BEVORDERING VAN
'S LANDS
WEERBAARHEID.

Zilver gegraveerd, 38^s m.M., (uniek ex.)
Kon. Huisarchief.

194. 1871. 1 September.
H. A. VAN DEN WALL BAKE te Utrecht,
25 jaar muntmeester.

Vz. Zijn linksgewend borstbeeld, waaronder:
J. P. M. MENGER F

Omschrift: H. A. VAN DEN WALL BAKE.
MUNTMEESTER.

Kz. In het veld: HOOGACHTING
EN GENEGENHEID
HEM IN ZIJNE 25 JARIGE
AMBTVERVULLING
I SEPT 1846—I SEPT. 1871
BIJ AL DE
BEAMBTEN
VAN 'S RIJKS MUNT
VERZEKERD.

Omschrift: NEDERLANDSCHE HERMUNTING.
HERMUNTING VOOR NEDERLANDSCH INDIË.
Brons, 56 m.M., Verz. TEYLER.

195. 1871. 4 Oktober.
Draagpenning voor burgerlijke verdiensten
van inlanders.

Gouv. besl^t. van 4 Okt. 1871 N°. 36.

Waarbij bepaald is:

a. Dat de aan inlanders van aanzien of verdienstelijke Oostersche vreemdelingen toe te kennen draagpenningen zullen zijn van goud, zilver of brons; al naar gelang in het besluit waarbij zij worden toegekend, bepaald wordt;

b. dat zij zullen zijn rond van een middellijn van 50 strepen, aan de eene zijde prijkende met het Koninklijke wapen, omgeven door een stralenkrans en aan de keerzijde met het opschrift:

HET
NEDERLANDSCH INDISCH
GOUVERNEMENT
AAN

Omgeven door een lauwerkrans.

c. Dat zij ook door hen, die nu reeds met soortgelijke draagpenningen begiftigd zijn, op de linkerborst gedragen mogen worden, bevestigd aan het lint bepaald voor de medaille voor de broederschap der orde van den Nederlandschen Leeuw;

d. dat zij ook gedragen mogen worden in verkleind model aan hetzelfde lint, wordende daarentegen het dragen van het lint en den penning afzonderlijk uitdrukkelijk verboden.

Cat. Bat. Gen. 1896 n°. 117. Afgebeeld in
Berliner Münzblätter 1884, Taf. IV.

196. 1871. 4 Oktober.
Dr. R. VAN REES te Utrecht, 50 jaar hoogleeraar.

Vz. Zijn linksgewend borstbeeld, daaronder:
D. V. D. K.(ellen)

Omschrift: RICHARDUS VAN REES MATH. ET
PHYS. PROF.

Kz. In een krans van eike- en lauwertakken:

PRAECEPTORI
CARRISSIMO
DISCIPVLI

Omschrift: LEODIVM MDCCCXXI
TRAIECTVM AD RHENVM MDCCCLXXI

Brons, 52 m.M. Verz. Z.

Tijdschrift 1895, blz. 48.

RIJK VAN REES, geboren te Nijmegen 24 Mei 1797, studeerde te Utrecht en trok in 1815 met de vrijwillige jagers uit. Na den 17 December 1819 in de wis- en natuurkunde gepromoveerd te zijn, werd hij in 1821 buitengewoon en in 1825 gewoon hoogleeraar te Luik tot 1830. Tijdelijk hoogleeraar in de wiskunde en in 1839 gewoon hoogleeraar in de natuurkunde te Utrecht geworden, moest hij in 1867 zijn emeritaat vragen, doch bleef niettemin tot zijn dood, 23 Augustus 1875, zijne lessen voortzetten.

197.

1871. 3 Oktober.

Provinciale Schietwedstrijd te Maarssen.

PROVINCIALE
SCHJET-WEDSTRIJD
TE MAARSSSEN
3 OCTOBER
1871.

2DE PRIJS.

De andere zijde van dezen penning is onbekend.

Beschreven naar den stempel aan 's Rijks munt aanwezig. 27 m.M. (vermoedelijk is de andere zijde de Vz. van n°. 117)

198. 1871. 14 November.

Loodgietersvereniging „Eenheid en Trouw”
te Amsterdam.

Vz. Een hazewindhond ligt rechtsgewend
bij een grafzerk, door een treurwilg beschaduwd.

Op de zerk: $\begin{matrix} 14 \\ \text{NOV.} \\ 1871. \end{matrix}$ (trouw)

Het geheel omgeven door een gesloten
schakelketting, (eenheid)

Kz. Allerlei loodgieterswerktuigen, omschrift:

EENHEID EN TROUW
1871.

Lood, 27 m.M. Verz. Rijksmunt.

199. 1871. 6 December.

Penning op het veeljarig lidmaatschap der
jongelingen-kongregatie te 's-Hertogenbosch,
(dien dag voor 12-jarig lidmaatschap uit-
gereikt aan H. J. DE BRUIJN.)

Vz. De maagd Maria, staande op een slang,
stralen schieten uit hare handen.

Omschrift: CONGREGATIE DER JONGELINGEN

★ TE S'BOSCH ★

Kz. In lauwerkrans:

AANDENKEN
VAN 12 JARIG
LIDMAATSCHAP
H. J. de Bruijn

$\begin{matrix} 6 \\ 18-71 \\ 12 \end{matrix}$

(Aantal jaren, naam en datum gegraveerd.)

Ovaal medaillon in sierlijken rand met oog en ring, zilver, hoog 44 m.M. Verz. SNOECK.
Bijdragen 2e druk, n°. 533.

200. 1871.

Prijspanning van den nationalen wedstrijd van werklieden te 's Gravenhage.

Vz. Een links gezeten vrouw uit een vaas lauweren strooiende en met haar linkerhand steunende op het nederlandsche wapen, voor haar een bijenkorf, werkbank, dommekracht, bankschroef en truweel.

Omschrift: VEREENIGING TER BEVORDERING VAN FABRIEK EN HANDW. NIJVERHEID IN NEDERLAND.
(Zie DIRKS pl. P. n°. CVI)

Kz. Een lauwerkrans.

Omschrift: NATIONALE WEDSTRIJD VOOR WERKLIEDEN. AFDEELING 'S GRAVENHAGE 1871.

Brons, 38 m.M., Leidsch Penn. Kab.

Tijdschrift 1894, blz. 16, als gesneden door J. P. MENDER.

Zie omtrent deze Vereeniging de noot bij n°. 15

201. 1870/71.

Fransch-Duitsche oorlog.

Vz. Rechtsgewend hoofd van Z. M. den Koning, daaronder een ster.

Omschrift: WILLEM III KONING DER NED.
G. H. V. L.

Kz. Onder een muurkroon de wapens van Elzas en Lotharingen, waaronder:

*

ELZAS EN LOTHARINGEN

Koper met oog, 26 m.M. Verz. Z.

Oranjepenningen 1283.

In den katalogus SMITS VAN NIEUWERKERK geplaatst op 1874, 25-jarige regeering des Konings, de Kz. wordt aldaar als „fantaisie” beschouwd. (blz 179 n. 3568). Volgens aanwinsten Kon. Kab. 1876 werden deze penninkjes in 1870(?) op de markt te Arnhem verkocht. Vermoedelijk is deze penning eene toespeling op 's-Konings anti-Duitsche gevoelens. Men zeide, tijdens den Fransch-Duitschen oorlog, dat Z. M. Koning WILLEM III met de oorlogsverklaring aan Duitschland „in den zak liep” en dat Z. M. den kapelmeester der Kon. Militaire Kapel VÖLLMAR niet kon zien, omdat deze sterk geelk op keizer WILHELM I.

202.

1871.

Draagpenning der Utrechtsche Weerbaarheids-
vereniging.

Vz. Op een gekroonde cartouche, een wapenschild met twee gekruiste geweren.

Omschrift: UTR. WEERBAARHEIDS — VEREEN.

Kz. In het veld:

SCHERPSCHUTTER

I

KLASSE.

⌘

Brons, met oog en ring, 27 m.M., door 's Rijks stempelsnijders, Verz. Z.

203.

1871.

Brandmeesterspenning van Montfoort.

Vz.

GEMEENTE
MONTFOORT.

Kz.

DE DIRECTIE
BIJ DE
BRANDWEER.

Brons, met oog en ring, 40 m.M., vervaardigd door 's Rijks stempelsnijders. Verz. Z

204.

1871.

Prijspenning van Amstels Mannenkoor.

Vz. De banier van „Amstels Mannenkoor”.

Omschrift beneden langs den rand :

NEDERLANDS ZONEN KWEKEN NEDERLANDSCHE
KUNST.

Kz. Lauwerkrans, omwonden met een lint
waarop: 1851—1871, daaronder rechts: J. ELION

Omschrift: ERKENNING EN VEREERING
AMSTELS MANNENKOOR

Zilver verguld, 50 m.M. In den krans ge-
graveerd:

DEN
HEERE
RICHARD HOL
OCTOBER
1871.

(Zie omtrent R. HOL de noot bij 804b).

Een gelukkig toeval wilde, dat ik dit stuk, te vergeefs in het Tijdschrift opgevraagd, juist onder het korrigeeren der drukproeven van den heer HOL ter beschrijving ontving. De penning is geslagen bij gelegenheid van het 20-jarig bestaan van „Amstels Mannenkoor”.

205. 1872. 6 Januari.

50-Jarig bestaan der Societeit „de Eendragt”
te Amsterdam.

Vz. In een grot de rechts liggende nederlandsche leeuw, die den pijlbundel in zijn rechterklauw geklemd houdt en door een opgaande zon beschenen wordt. Op den sokel: J. ELION. F.

In de afsnede: 6 JAN. 1822—1872.

Omschrift: SOCIETEIT DE EENDRAGT
VYFTIG JARIG BESTAAN

Kz. In het veld: AAN
F. RENDORP
JH^R. K. D. HOOFT VAN
WoudenBERG EN
GEERESTEIN
JH^R. H. J. BICKER
I. C. VAN NOTTEN
OPRIGTERS.
DE LEDEN.

Daaronder medaillon met het wapen van Amsterdam.

Brons, 55 m.M. Verz. Z.

Door de leden der Societeit aan de op de Kz. vermelde oprichters in goud vereerd.

206. 1872. 7 Januari.

5-Jarig bestaan van de Rederijkerskamer
„voor Vriendschap en Vergenoeging”
te Middelburg.

Vz. In een lauwerkrans tusschen eenige krullen:

TER
GEDACHTENIS
VAN HET
VIJF JARIGE BESTAAN
GESCHONKEN
DOOR DE
KUNSTMINNENDE
LEDEN
7 JANUARIJ 1872
MIDDELBURG.

Kz. Een lauwerkrans waarin onder twee samengevouwen handen: VOOR

Vriendschap
en
Vergenoeging.

Zilver gegraveerd met oog en ring, 61 m.M.
Verz. Zeeuwsch Gen.

207. 1872. 15 Januari.

Eeuwfeest van het Evangelisch Luthersch
Diakonie Wees-, Oude Mannen- en Vrouwenhuis
te Amsterdam.

Vz. Een engel met de linkerarm een kind geleidende, strooit met de rechterhand bloemen op het hoofd van een oud paar, de vrouw zittend, de man leunend op een stok achter haar staande.

Daaronder staat: SPREUKEN IX v. 11.

Ter zijden: M. C. DE VRIES JF

INV. ET FEC.

Kz. Opschrift: TER
 HERINNERING
 AAN HET
 HONDERD JARIG BESTAAN
 VAN HET
 EVANG. LUTH. DIAC.
 WEES OUDE MANNEN
 EN VROUWENHUIS
 TE AMSTERDAM

*
 13 JAN. 1772 — 15 JAN. 1872

Brons, 38 m.M., Verz. Rijks munt.

208. 1872. 29 Februari.

Opening van den Zeeuwschen spoorweg tot
 Middelburg.

Vz. De wapens van Zeeland en Middelburg
 onder een kroon en tusschen looftakken, daar-
 onder een lokomotief.

Omschrift: ZEEUWSCHE SPOORWEG

Kz. Omschrift: HERINNERING AAN DE OPENING ☼

En in het veld: TOT
 MIDDELBURG
 18 $\frac{29}{2}$ 72

Kompositie, 26 m.M. Verz. DE MAN.

209. 1872. 1 Maart.
 Als voren.

Vz In het veld: OPENING
DER
ZEEUWSCHE DUITSCHE
SPOORWEG
VERBINDING
I MAART
1872

Kz Een lokomotief, daaronder MIDDELBURG
Tin, met oog en ring, 25 m.M. Verz. Zeeuwsch
Gen.

De opening van den spoorweg werd te Middelburg feestelijk gevierd. Onder-leiding van de Vereeniging „Uit het volk — voor het volk” werden de genoodigden van het station afgehaald, en in een optocht, gevormd uit alle takken van handel, nijverheid en landbouw, naar het feestgebouw op de markt geleid, waar de gebruikelijke toespraken werden gehouden. (Zie de nitvoerige beschrijving van een en ander in de middelburgsche courant van 1 Maart 1872 no. 52.)

Deze vereeniging werd den 13^{en} Juni 1865 opgericht, onder den naam van „Vereeniging tot het regelen en bevorderen van volksvermaken”, welke naam later (1867/68) in die van „Uit het volk — voor het volk” veranderd werd. Het doel der vereeniging is: „Middelburgs ingezetenen, voornamelijk den handwerksman en den dienstbaren stand, door muziekuitsvoeringen, tentoonstellingen, voorlezingen „als anderszins, nu en dan aangenaam en nuttig bezig te houden, en „daardoor den smaak voor al wat schoon en edel is, aan te wakkeren.”

Zie het „Overzicht van het door de Vereeniging *Uit het volk* — voor het volk te Middelburg verrichtte, gedurende haar vijf en twintig jarig bestaan.”

210. 1872. 1 April.

Derde eeuwfeest der inneming van den Briel
door de Watergeuzen, grondvesting van
Nederlands onafhankelijkheid.

Vz. Het aanzierend borstbeeld van WILLEM DEN
ZWIJGER, op twee lauwertakken. Daaronder:

WILLEM I PRINS VAN ORANJE
GRONDLEGGERS ONZER VRYHEID

Omschrift * TER HERINNERING AAN HET DERDE
 EEUWFEEST 1 APRIL 1872 * HET DANKBARE
 NAGESLACHT

Kz. Een de face staande vrouw met haar linkervoet het spaansche wapen vertredende, houdt een lauwerkrans boven het door vlaggen en krijgstuig omgeven wapen van den Briel, waarachter zich een speer bevindt, waarop de vrijheidshoed geplaatst is en waaraan een wimpel met de spreuk: LIBERTATIS PRIMITIÆ bevestigd is, in hare linkerhand houdt zij een vaandel met het opschrift: MET GOD VOOR VADERLAND EN ORANJE.

Aan de afsnede links: POSTHUMUS, rechts: AMSTERDAM.
 In de afsnede: 1 APRIL 1872

Omschrift: GRONDVESTING VAN NEERLANDS
 ONAFHANKELIJKHEID

Zilver en brons, 57 m.M. Afgebeeld *Revue Belge* 1872, pl. xvii n°. 5. *Oranjepenningen* 1289.

211. . Als voren.

Vz. Het aanzierend borstbeeld van WILLEM DEN ZWIJGER, daaromheen: WILLEM I PRINS VAN ORANJE GRONDLEGGER ONZER VRYHEID.

Omschrift: TER HERINNERING AAN HET DERDE
 EEUWFEEST 1 APRIL 1872 HET DANKBARE NAGESLACHT

Kz. Geheel gelijk aan n°. 210, doch aan de afsnede alleen rechts: J. D. P.(osthumus).

Tin, 35 m.M. Verz. TEYLER. Zie *Revue Belge* 1872, bl. 477.

212. Als voren.

Vz. In het veld: 1572, waaronder de brullende nederlandsche leeuw zijn kluisters verbrekende, daaronder: J. E.(lion.)

Omschrift: · DOOR GODS ZEGEN, ORANJES HULP
EN NEDERLANDS EENDRACHT

Kz. In een lauwerkrans:

1872
VRIJHEID
EN
ORDE

Goud, zilver, brons en kompositie, 30 m.M.
Verz. Z. Zie *Revue Belge* 1872, pl. xvii n°. 7.
Oranjepenningen 1290.

Vervaardigd op last der feestkommissie te Amsterdam, die daarvan aan die stad vier exemplaren van elk metaal schonk.

De inschrijvers ter viering van het feest te Amsterdam ontvingen elk een ex. in koper verguld.

Deze penning met oog werd aan rood, wit, blauw lint met oranje strik als draagteeken gebezigd door de Dordrechtsche feestkommissie. (Kat. SMITS v. NIEUWERKERK, blz 176 n°. 3508/9).

213. Als voren.

Vz. Het links gewend borstbeeld van WILLEM
DEN ZWIJGER. Omschrift:

GUILIELMUS PRINCEPS ARAUSIACUS

Het geheel omgeven door een parelrand.

Kz. Onder een strijdbijl en wimpel (gekruist):

INOPINATA
PER
CONTRARIA

waaronder een lauwertak en boogsgewijs:

CAL. APR. MDLXXII — CAL. APR. MDCCCLXXII
alles omgeven door een parelrand.

Brons, 50 m.M., door J. P. M. MENDER. Verz. Z.
Revue Belge 1874, pl. II n°. 17.
Oranjepenningen 1295.

Deze penning werd den Koning door de Utrechtsche feestkommissie in goud aangeboden. (Zie Kat. SMITS VAN NIEUWERKERK, blz. 176 n°. 3497).

214. Als voren.

Vz. De nederlandsche maagd, de speer met de vrijheidsmuts houdende, ontvangt een lauwerkrans van de tegenover haar staande Viktorie, die haar voet op [een kanon geplaatst heeft. Naast de maagd de leeuw met de nederlandsche vlag. Naast de Viktorie het wapen van den Briel. Op den achtergrond een driemaster. In de afsnede: S. DE VRIES 'S HAGE.

Omschrift: LAND EN VRIJHEID STEGEN
UIT DE WATEREN OMHOOG

Kz. Onder de koninklijke kroon de wapens van Nederland en Oranje, daaronder op een lint: JE MAINTIENDRAI, beneden 1572

Omschrift op matten rand:
HERINNERING . AAN . HET . DERDE .
EEUWFEEEST . 1 . APRIL . 1872 ❁ BRIELLE ❁

Brons, ook met oog en ring in zilver, 40 m.M.
Verz. Z.

Afgebeeld in de *Revue Belge* 1872, pl. XVI n°. 3.
Oranjepenningen 1288.

215. Als voren.

Vz. Het wapen van den Briel, daarachter op een speer de vrijheidshoed, daaronder op een lint: LIBERTATIS PRIMITIAE. In het veld links: ^{I APR.}
1572

Omschrift: DE FORTUIN HELPT DEN STOUTE.
 INNEMING VAN DEN BRIEL DOOR DE WATERGEUZEN.

Kz. Een krijgsman, een opgeheven zwaard in de rechter- en de vrijheidsvaan in de linkerhand houdende, verdrijft de tirannie, voorgesteld onder de gedaante eener vrouw, die het juk laat vallen en een naar den grond gekeerd zwaard houdt. In het verschiet: een schip en de toren van Brielle. In de afsnede: DOOR HET —
 VRYE NEDERLAND — PLECHTIG HERDACHT —
 I APR. 1872. Rechts: M C D V J (M. C. DE VRIES Jr.)

Omschrift: TOEN SCHRIKTE DE TYRANNY.

Brons en tin, 33 m.M., Verz. Z.

Afgebeeld: *Revue Belge* 1872, pl. XVI n°. 4.

216. Als voren.

Vz. Het wapen van den Briel, waaronder: A. I. D. V. (A. J. DE VRIES te Amsterdam), daaronder op een lint: LIBERTATIS PRIMITIAE. In het veld links:

I APR
 1572
 I APR
 1872

Kz.

HERINNERING
 AAN DE
 INNEMING
 VAN DEN BRIEL
 DOOR DE
 WATERGEUZEN

Tin, met oog, 27 m.M., Verz. Z.

217. Als voren.

Vz. In een zoogenaamden hollandschen tuin, de vrijheidshoed op een speer, omgeven door oranjetakken, tusschen de jaartallen: 1572 1872

Kz. In het veld in een parelcirkel:

I
 APRIL
 1572.

Omschrift: *DAGERAAD ONZER VRIJHEID.

Brons, 25 m.M., Verz. Z.

Afgebeeld in de *Revue Belge* 1872, pl. xviii^o. 18.

Tijdschrift 1894, blz. 18, als gesneden door J. P. MENDER. *Oranjepenningen* 1291.

Deze penning werd in koperverguld aan de schooljeugd te Brielle vereerd. (Kat. SMITS VAN NIEUWERKERK n°. 3311).

218. Als voren.

Vz. Het rechtsgewend hoofd van Z. M. Koning WILLEM III, daaronder twee boeken waarop men leest: BIBLIA en 1848, en daarnaast 18 72

Omschrift in parelrand: VOOR GOD
 KONING EN VADERLAND

Kz. Twee vereenigde handen tusschen een dubbelen bedeltasch, daarnaast: 1572

Omschrift: LEVE DE GEUS TOT HET DRAGEN VAN DEN BEEDELZAK.

Zilver, ovaal met oog, van onder en ter zijden drie uitstekende knopjes, 40 bij 36 m.M., Verz. Z. Afgebeeld in de *Revue Belge* 1874, pl. 1 n°. 13. *Oranjepenningen* 1293.

219. Als voren.

Vz. Het rechtsgewend borstbeeld van WILLEM DEN ZWIJGER.

Omschrift: VADER DES VADERLANDS

Kz. Twee saamgevouwen handen, daarboven 1572 en daaronder 1872.

Omschrift: GETROUW AAN ORANJE TOT DEN DOOD.

Tin draagteeken, 27 bij 23 m.M., Kon. Kab. *Revue Belge* 1874, pl. II n°. 16. *Oranjepenningen* 1294.

220. Als voren.

Vz. Watergeus in de linkerhand een vlag, in de rechter een zwaard, daarboven:

DE WATERGEUS.

Kz. HET WAS
DE LEEUW
UIT JUDAS STAM
DIE IN DEN BRIEL
ZIJN ZETEL NAM.

1572

Lood, 23 m.M., Verz. Z.

221. Als voren, gevierd te Neuzen.

Vz. In het veld:

I APRIL 1572
 —⊗—
 FEESTELIJK
 HERDACHTTE
 NEUZEN
 —⊗—

I APRIL 1872

Omschrift: ⊗ NEDERLANDS ONAFHANKELIJKHEID
 Kz. Het gekroonde wapen der gemeente
 Neuzen.

Omschrift: * GEMEENTE NEUZEN · ZEELAND *
 NEDERLAND

Brons, 32 m.M., Verz. TEYLER. Afgebeeld
 in de *Revue Belge* 1872, pl. xvii n°. 6.

222. Als voren.

Draagteeken, in den vorm van een anker,
 waarop een medaillon rust, omgeven door een
 dichtgegespten riem.

Op het anker: boven: DERDE EEUWFEEST 1872
 Onder: OP GOD IS MIJN BETROUWEN

PRINS WILLEM VAN ORANJE

Op den riem: DEN EERSTEN DACH VAN
 APRIL VERLOOS DUC D'ALVA SIJNEN
 BRIL. In het medaillon een vestingpoort met
 het wapen van den Briel, op de poort rechts:
 TIENDE links: BLOED
 PENNING PLAKAAT, boven de poort twee
 saamgevouwen handen, aan de polsen waarvan
 een bedelzak, nap en kalebas zijn bevestigd,

bestraald door een hemellicht, waarin: 1377

In de afsnede: DIT IS VAN DEN HEERE
GESCHIED

Zilver, 54 bij 31 m.M., Verz. Z.

Werd verkocht in een enveloppe, waarop een vergrootte afbeelding van het draagteeken voorkwam, omgeven door oranje-wit-blauwen rand.

223. Als voren.

Variant, met ingestempelde letters voor de opschriften in het medaillon en klein verschil in de teekening, in verz. W. SNOECK.

224. Als voren.

In het Kon. Huisarchief bevindt zich een groot ex. van dit draagteeken, poort en handen met bedelzak, zilver, verder verguld zilver, groot 100 bij 60 m.M., aan ring.

225. Als voren.

De nederlandsche leeuw rechtop staande, houdt in de beide voorpooten een speer, waarop de vrijheidshoed, waarboven: 1572, onder: 1872.

Omschrift op matten rand:

VOOR VRIJHEID VORST EN VADERLAND

Zilver, ovaal met oog, 35^s bij 24 m.M., Verz. Z. ('s-Gravenhaagsche zilverwerkers). *Oranjepeningen* 1296

226. Als voren.

Vz. Linksgewend borstbeeld van Z. M Koning WILLEM III. Omschrift:

* EN TOVT FIDELLES AV ROY *

1572 -- 1872

Kz. Een geharnaste en bloote hand tusschen dubbelen bedelzak. Omschrift:

JVSQVES A PORTER LA BESACE

Geel koper en tin, ovaal met oog en ring, 29 bij 23 m.M., Verz. Z.

227. Als voren.

Als n°. 226, doch met linksgewend borstbeeld van PHILIPS II.

Tin. Verz. H. KUIPERS.

Afgebeeld, *Revue Belge* 1872, pl XVI n°. 1 en 2.

228. Als voren.

Vz. Linksgewend borstbeeld van PHILIPS II.

Omschrift: EN TOVT FIDELLES AV ROI ☼

VIVE LE GEVS

Kz. Twee handen tusschen dubbelen bedelzak.

Omschrift: JVSQVES A PORTER LA BESACE *

1572. I APRIL. 1872.

Lood, 26 m.M., Verz. Z.

229. Als voren.

Looden reproductie van den geuzenpenning, afgebeeld v. LOON, deel I, blz. 85 n°. 3, Verz. Z.

230. Als voren.

Draagteeken.

Watergeus, in de linkerhand de prinse vlag, in de rechter een bijl, met den linkervoet op een kanon.

Lood, hoog 42 m.M., Verz. Z.

(Werd gedragen op oranje strik).

Id. in zilver op oranje, wit, blauwen strik.
Verz. W. SNOECK.

231. Als voren.

Zilveren draagteeken, aanzied borstbeeld
van een Watergeus op oranje roset.

Hoog 18 m.M., Verz. W. SNOECK.

232. Als voren.

Naar links zeilend schip, op den romp staat :

1572 — 1872

Omgeven door een lauwer- en eiketak.

Zilver draagteeken op oranjelint, hoog 28
m.M., Verz. W. SNOECK.

(’s-Gravenhaagsche zilverwerkers).

233. Als voren.

Vz. Het linksgewende borstbeeld van Prins
WILLEM I. Boven ter zijden: P. V. O. 1572

Kz.

DE
OVERWINNING
DER
WATERGEUZEN
BRIELLE

1572

Lood, 23 m.M., Verz. Z.

234. Als voren.

Vz. Staande ridder met opgeheven degen
in de linker, en oorkonde in de rechterhand,

(voorstellende Prins WILLEM I). Boven ter
zijden: P. V. O. 1572

Kz. Geheel gelijk den voorgaanden.

Lood, 23 m.M., Verz. Z.

Volgens mededeeling van den heer F. DE LANGE, te Alkmaar vervaardigd, ter gelegenheid der Aprilfeesten aldaar.

235. Als voren.

Linksgewend borstbeeld van Prins WILLEM I,
daaronder: W. V. O.

BRIELLE

1872

't Geheel in lauwerkrans, met vierkant oog.
Hoog 35, breed 30 m.M., Kon. kab., *Oranjepenningen* 1297.

236. Als voren.

Twee door een kroon gedekte schilden,

waarop: ORANJE en: 1572
BOVEN 1872

Zilver, eenzijdig draagteeken, breed 25, hoog
18 m.M., Kon. kab. *Oranjepenningen* 1298.

De nederlandsche zeeschuimers, die kaperbrieven van prins WILLEM VAN ORANJE hadden verkregen, werden weldra zoo groot in aantal, en schonden het volkenrecht zoo in het oog loopend, dat koningin ELIZABETH van Engeland, die aanvankelijk hunne brieven erkend had, hun hare bescherming moest onttrekken. Einde Maart 1572 liep een vloot van 28 schepen, onder graaf LUMEY VAN DER MARCK, de engelsche havens uit, om zich van Enkhuizen meester te maken. Door tegenwind zeilde de vloot echter naar Voorne en nam met behulp van den veerman KOPPESTOK, op den 1^{en} April 1572, de versterkte haven Brielle, die van toen af aan hun zetel werd, waar ze hun buit heenbrachten en van waaruit ze zich van de versterkte plaatsen Enkhuizen en Vlissingen meester maakten.

Wordt vervolgd.